

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปญญารุ - อารุคือปัญญา”

ปญญารุ อ่านแบบภาษาบาลีว่า ปัน - ยา - รุ - ทะ มาจากคำสองคำรวมกัน คือ ปญญา (ความเข้าใจถูกเห็นถูก) กับ อารุ (อารุ) รวมกันเป็น ปญญารุ แปลว่า อารุ คือ ปัญญา แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมฝ่ายใดอย่างหนึ่งคือปัญญา เป็นสภาพธรรมที่เข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เมื่ออบรมเจริญไปตามลำดับถึงความเจริญคมกล้าก็สามารถตัดหรือดับหรือทำลายกิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต)ทั้งหลายได้ เป็นที่พึ่งที่แท้จริงในชีวิต ดังข้อความใน สุมังคลวิลาสนี อรรถกถา ที่มณิกาย ปาฏิกวรรค สังคีตสูตร มีว่า ปัญญาแม้นั้นก็เรียกว่า อารุ เพราะอรรถ (ความหมาย) ว่า เป็นที่พึ่งอาศัย.

ปัญญา เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นนามธรรมอย่างหนึ่ง เป็นความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น เหตุที่ทำให้ปัญญาเจริญขึ้น ที่สำคัญจะต้องเคยเป็นผู้เห็นประโยชน์ของพระธรรม มีศรัทธาที่จะฟัง ได้ฟังพระธรรมจากผู้ที่ปัญญามี และมีการไตร่ตรองในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังด้วยความละเอียดรอบคอบ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม เพื่อให้ผู้ฟังได้พิจารณาไตร่ตรองจนเป็นความเข้าใจของผู้ฟังเอง ขอเพียงเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการเข้าใจธรรม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มีจริง ๆ ในขณะนี้ ที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าเป็นธรรม เพราะในการฟังการศึกษาพระธรรมนั้น เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงที่กำลังมีในขณะนี้จริง ๆ ซึ่งสภาพธรรมจริง ๆ นั้น มีลักษณะเฉพาะของตน ๆ โดยไม่ต้องใช้ชื่ออะไร ๆ ก็ได้ แต่ที่มีชื่อหรือใช้ชื่อนั้น ก็เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่ากำลังกล่าวถึงอะไร เพื่อให้เข้าใจถึงตัวจริงของสภาพธรรมที่กำลังกล่าวถึงนั่นเอง เพราะการฟังพระธรรมจะต้องมีเรื่องที่กำลังฟัง และผู้ฟังก็ต้องเข้าใจเรื่องของสภาพธรรมนั้น ๆ แล้วเข้าใจในสิ่งที่กำลังฟัง เป็นปัญญาของตนเอง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีค่ามากยิ่งขึ้นกว่าทรัพย์สินสมบัติใดๆ ในโลกทั้งปวง ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟัง ไม่มีโอกาสได้ศึกษาย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจได้เลย บุคคลผู้ที่ฟังศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบเท่านั้น จึงจะเข้าใจและได้รับประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง ที่ควรพิจารณาอย่างยิ่งคือ การฟังพระธรรมเป็นโอกาสที่หายากในชีวิต เป็นการยากมากที่จะได้ฟัง เมื่อมีโอกาสได้พบพระธรรมแล้ว ก็ไม่ควรจะปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป ควรตั้งใจฟังด้วยความเคารพจริง ๆ

ขณะที่ฟังพระธรรม ขณะนั้นเป็นความดี เป็นกุศลแล้วในขณะที่ฟังพระธรรม ซึ่งก็หมายรวมถึงการพิจารณาไตร่ตรอง การสนทนา การสอบถามจากกัลยาณมิตรผู้ที่มีปัญญา ด้วยทั้งหมดทั้งปวงนั้น เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาทั้งสิ้น แต่จะเจริญขึ้นมากน้อยแค่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับที่การสะสมมาของแต่ละบุคคล

เป็นที่น่าพิจารณาว่า ขณะนี้ทุกชีวิตของทุกคนกำลังก้าวไปสู่ความแก่และความตาย ซึ่งแล้วแต่ว่าการระลึกถึงความตายของแต่ละท่าน จะทำให้ท่านเจริญกุศลเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน เพราะตามความเป็นจริงแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่าง ว่างเปล่าทั้งหมด เพราะเหตุว่าเกิดขึ้นเพียงชั่วขณะแล้วก็ดับไป ถ้าสะสมกุศลที่จะทำให้เป็นทางดับกิเลส วันหนึ่งก็จะดับได้ แม้ว่าการดับนั้นจะต้องใช้เวลาอันยาวนาน อุปมาเหมือนกับไฟกองใหญ่ ไฟคือกิเลส โลภะเกิดขึ้นขณะหนึ่งก็เป็นไฟ โทสะเกิดขึ้นขณะหนึ่งก็เป็นไฟ โมหะเกิดขึ้นขณะหนึ่งก็เป็นไฟ การที่จะดับไฟกองใหญ่ซึ่งสะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ตั้งแต่ชาติก่อนๆจนถึงปัจจุบันชาตินี้ได้อย่างไร คงจะเป็นไปไม่ได้ อย่างรวดเร็วเป็นแน่ เพราะเหตุว่าในขณะที่ชีวิตดำเนินไปในทางที่ดับชั่วขณะเล็กๆ น้อยๆ ชีวิตก็ดำเนินไปในทางที่เกิดมากกว่า เพราะเหตุว่าใส่เชื้อไฟลงไปในกองไฟของโลภะ โทสะ โมหะ เพิ่มขนาดของกองไฟนั้นให้ใหญ่ขึ้นทุกขณะ แต่ทางดำเนินไปสู่ทางดับนั้น ก็มีบ้างเล็กๆ น้อยๆ ในแต่ละชาติ

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องเป็นผู้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง และรู้ว่าอาศัยการฟังพระธรรม อาศัยการเข้าใจชีวิตให้ถูกต้อง และอบรมเจริญหนทางที่จะทำให้ถึงความดับได้ด้วยการเจริญปัญญา เพราะเหตุว่าอกุศลแม้ว่ามีมาก แต่ไม่มีกำลัง เป็นสภาพธรรมที่เกิดบ่อยจริง แต่ว่าเป็นสภาพธรรมที่ไม่มีกำลังเท่าฝ่ายกุศล ก็จะเห็นได้ว่า ทางฝ่ายอกุศลซึ่งเป็นอวิชชา (ความไม่รู้) บ้าง โลภะบ้าง โทสะบ้าง เกิดบ่อยจริง แต่กำลังไม่เท่ากับฝ่ายกุศล เพราะเหตุว่าอวิชชา ไม่รู้ความจริง แต่อวิชชา หรือ ปัญญา เป็นสภาพธรรมที่รู้ความจริง เป็นสภาพที่สามารถจะอบรมจนกระทั่งเจริญขึ้น คมกล้าขึ้น มิฉะนั้น จะดับทางฝ่ายอกุศลไม่ได้เลย เพราะฉะนั้น ทางฝ่ายกุศลเป็นฝ่ายที่มีกำลังจริง ๆ ถ้าได้เจริญอบรมแล้ว แม้อวิชชาที่ได้สะสมมาในอดีตนานสักเท่าไร แต่เมื่อปัญญา คมกล้า ก็สามารถดับอกุศลนั้น ๆ ได้

นี่คือคุณของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ใครที่มีโอกาสได้ยินได้ฟัง เห็นประโยชน์ และมีความอดทน มีความจริงใจ มีความเพียรที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไป ความเข้าใจ ก็จะค่อยๆ เจริญขึ้น นำมาซึ่งประโยชน์โดยส่วนเดียว

จึงจะได้เห็นตามความเป็นจริงว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น เป็นสิ่งที่ประเสริฐมีค่ายิ่งกว่าสิ่งอื่นใด ที่จะทำให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษา มีความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อการขัดเกลาละคลายกิเลสของตนเอง จนกระทั่งสามารถดับกิเลสทั้งหลายได้ในที่สุด เพราะปัญญา เจริญขึ้นไปตามลำดับ เป็นที่พึ่งได้ในทุกระดับชั้น จนถึงสูงสุดกำลังของปัญญาก็สามารถดับกิเลส ตัดกิเลสได้จนหมดสิ้น จึงเปรียบเสมือนว่า ปัญญาเป็นอาวุธ ซึ่งเป็นที่พึ่งที่แท้จริง เพราะสามารถ ตัดหรือดับหรือทำลายกิเลสได้ ซึ่งกว่าจะไปถึงการตัดหรือการดับกิเลสได้นั้น ก็จะต้องมีการเริ่มต้น คือ ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เห็นคุณค่าของคำจริงแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดง ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]